

Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna nr 3
w Gdańsku

Jak budować prawidłowe relacje z dziećmi w młodszym wieku szkolnym

Potrzeby psychiczne dziecka

Do najważniejszych potrzeb psychicznych należą:

I. Potrzeba bezpieczeństwa.

II. Potrzeba poznawcza.

III. Potrzeba aktywności.

IV. Potrzeba samodzielności, wzrostu, rozwoju, osiągnięć.

V. Potrzeba kontaktu emocjonalnego, społecznego.

VI. Potrzeba przynależności.

VII. Potrzeba akceptacji, uznania, dodatniej samooceny.

VIII. Potrzeba posiadania.

IX. Potrzeba sensu życia.

I. Potrzeba bezpieczeństwa

Potrzeba bezpieczeństwa należy do **najważniejszych** potrzeb psychicznych.

Każde dziecko powinno **czuć się kochane**.

Na skutek lęku przed utratą miłości rodziców, dochodzi do załamania poczucia bezpieczeństwa, tym samym do zaburzeń funkcjonowania układu nerwowego.

I. Potrzeba bezpieczeństwa

Może tak się zdarzyć, gdy rodzice, na skutek niewłaściwego zachowania dziecka, zwracają się do niego słowami:

- „Jak nie będziesz grzeczny, to przestanę cię kochać”,
 - „Oddam cię na wychowanie komuś lub do domu dziecka”,
 - „Jak nadal będziesz tak zachowywał się, wezwę policję”.
-
-

I. Potrzeba bezpieczeństwa

Kolejnym czynnikiem zaburzającym funkcjonowanie układu nerwowego dziecka jest rygorystyczna, **nadmiernie surowa** postawa rodziców i stawianie mu **zbyt wysokich** wymagań.

I. Potrzeba bezpieczeństwa

Krytyka ma charakter ciągły, rodzic za każdym razem wyraża swoje niezadowolenie wobec dziecka. Słowa:

- „Jesteś niezdara”
- „Nic nie potrafisz”
- „Nic ci się nie udaje”
- „Bo ty zawsze tak...”
- „Bo ty nigdy...”

I. Potrzeba bezpieczeństwa

Czynnikami pozarodzinnymi, które wywołują duży poziom lęku u dziecka, są:

1. **Wydarzenia szkolne** (odpytywanie, a także sytuacje, w których zagrożenie stanowią rówieśnicy).

Dla dziecka słabszego fizycznie może to być lekcja, w-f, kiedy może się stać przedmiotem drwin kolegów.

2. Lęk przed **niezaspokojeniem potrzeby akceptacji** przez środowisko rówieśnicze (dziecko gorzej sytuowane, niepełnosprawne, gorzej radzące sobie z nauką).

Co musi się dziać w życiu dziecka, aby potrzeba bezpieczeństwa była zaspokojona, a co sprawia, że zaspokajana nie jest?

1. Częsty **kontakt z rodzicami** (lub co najmniej z jednym rodzicem).
 2. Bardzo istotne jest okazywanie przez rodzica, **że dziecko jest dla niego ważne i kochane** przez niego z samego faktu, że jest.
 3. **Obecność rodzica** w trudnych momentach również zapobiega ewentualnym zaburzeniom emocjonalnym.
-
-

4. **Uczestniczenie razem z dzieckiem** w ważnych dla niego wydarzeniach.
 5. **Wspólnie rozwiązywanie** z dzieckiem sytuacji trudnych wychowawczo.
 6. **Wyjaśnianie** dziecku na poziomie odpowiednim do wieku trudnych dla niego zdarzeń i sytuacji rodzinnych.
 7. **Poważne traktowanie** uczuć dziecka; przyzwolenie na ujawnianie przeżywanych uczuć, zarówno pozytywnych jak i negatywnych.
-
-

Lęki Dziecka

Spadek takich lęków jak:

→ lęk przed chorobą lub uszkodzeniem ciała, przed psami, hałasem, ciemnością i burzą

Nowe lęki związane ze szkołą i z rodziną:

→ lęk przed sprawdzianem, przed kpinami ze strony rodziców, nauczycieli i przyjaciół

→ przed dezaprobatą i odrzuceniem otoczenia

Jak reagować na dziecięce lęki

- Zrozumieć lęk dziecka
 - Pamiętać, że dziecko samo z niego wyrośnie
 - Przez pewien czas pozwolić na unikanie sytuacji lękotwórczej, potem podjąć próbę oswojenia dziecka z tą sytuacją
 - Metoda małych kroków
-
-

Należy unikać:

- Wyśmiewania lęków
 - Zawstydzania dziecka przed innymi
 - Zmuszania do stawiania czoła swojemu lękowi, jeśli dziecko nie jest gotowe
 - Zakładania, że lęk dziecka jest winą jego samego lub rodzica
 - Traktowania lęków jako czegoś nienormalnego
-
-

II. Potrzeba poznawcza

Potrzeba poznawcza i jej zaspakajanie są niezwykle ważne w osiągnięciu sukcesu życiowego.

Podjęcie nowej roli społecznej

Roli ucznia

Dojrzałość szkolna

To gotowość dziecka do rozpoczęcia systematycznej nauki oraz gotowość do wejścia w nowe obowiązki i nowe środowisko.

Wyróżniamy dojrzałość:

- fizyczną
- umysłową
- społeczno - emocjonalną

Dieta

Prawidłowe odżywianie:

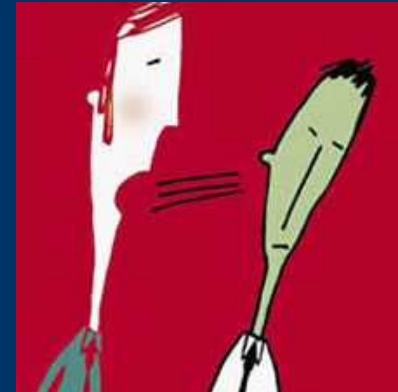
- dostarczanie odpowiedniej ilości kalorii
 - kształtowanie nawyków zdrowego żywienia
 - podawanie owoców, warzyw, ograniczanie słodczy i spożywania posiłków w fast foodach.
-
-

Troska o narządy zmysłu

- częstym powodem okresowego niedosłuchu mogą być stany zapalne ucha lub przerost trzeciego migdałka,
- wady wzroku mogą być również przyczyną kłopotów w początkowej nauce.

Mowa dziecka

- powinna być ona rozwinięta w taki sposób, aby dziecko mogło porozumieć się z nauczycielami i rówieśnikami, postawić pytanie, udzielić odpowiedzi.
 - w przypadku **wad wymowy** pojawić się mogą trudności w pisaniu i czytaniu - błędny zapis i odczyt liter, gdyż dziecko nie będzie posiadało prawidłowych wzorców mowy.
 - ważny jest udział w **terapii logopedycznej**, stały kontakt z logopedą i systematyczne ćwiczenia w domu.
-
-

III. Potrzeba aktywności

Zaspokajanie potrzeby aktywności stanowi **fundament** rozwoju dziecka. Dorośli mogą pobudzać aktywność dziecka, mogą ją też ograniczać i tłumić.

Ograniczenie zaspokojenia potrzeby aktywności zachodzi także wtedy, gdy rodzice, przejawiają w stosunku do dziecka postawę nadopiekuńczą, nadmiernie chroniącą.

IV. Potrzeba samodzielności

Potrzeba samodzielności, rozwoju, osiągnięć najsilniej przejawia się w wieku dorastania, a w wieku młodszym szkolnym **wybija się na pierwszy plan**.

Niezaspokojona potrzeba samodzielności powoduje, że dziecko ciągle oczekuje od kogoś pomocy (jest bierne, np. podczas zajęć edukacyjnych; nie „widzi” potrzeby odrabiania pracy domowej, znacznie ociąga się, gdy ma zlecone zadania do wykonania).

Zdarza się także, że dziecko buntuje się, oszukuje dorosłych i wykonuje, to, czego mu się zabrania.

V. Potrzeba kontaktu emocjonalnego

Potrzeba kontaktu emocjonalnego, społecznego przejawia się już u małego dziecka.

U dziecka w wieku 9 - 11 lat nasila się potrzeba obcowania z rówieśnikami.

W grupie rówieśniczej wybiera sobie jednego, dwóch, trzech kolegów lub koleżanki – prawie zawsze są to dzieci tej samej płci, co ono samo.

Rodzice powinni pozwolić na **odwiedzanie kolegów i zapraszanie** ich do siebie, na wspólne zabawy na podwórku.

Zabawa

Zwiększa się znaczenie rówieśników

Rozpoczyna się ‘**wiek gangów**’ – dzieci, które mają wspólne zainteresowania zabawowe tworzą kilkusobowe grupy, zazwyczaj w swojej strukturze jednopłciowe.

Większe zainteresowanie kontaktami z innymi dziećmi sprzyja rozwojowi gier i częściowemu wyparciu zabaw samotnych.

VI. Potrzeba przynależności

Pierwszą grupą społeczną, do której dziecko przynależy jest **rodzina**.

Rodzice są nadal bardzo ważni. Coraz większe znaczenie ma nie tyle fizyczna obecność co psychiczna **dostępność rodzica** - poświęcanie dziecku jak najwięcej czasu na rozmowę i zabawę np. gry planszowe, czytanie książek, wspólne kolorowanie czy zabawy manualne.

VII. Potrzeba akceptacji

Potrzeba akceptacji, uznania, dodatniej samooceny przejawia się w każdym okresie rozwoju człowieka.

Pozytywna opinia rodziców o możliwościach ich dziecka jest szczególnie ważna.

Niezaspokojenie tej potrzeby powoduje napięcie psychiczne. Pod jego wpływem dziecko rezygnuje z wysiłku (zawsze jest źle – nie będę się starał) lub też zachowuje się agresywnie (arogancko, niegrzecznie odpowiada, dokucza kolegom, niszczy zeszyt ze złą oceną).

Niezaspokojenie potrzeby akceptacji może wywołać w psychice dziecka trwałą zmianę, jaką jest brak poczucia własnej wartości.

VII. Potrzeba akceptacji

A jak pokazać dziecku, że jest akceptowane i że jest dla nas ważne?

Jest na to kilka dobrych sposobów:

- **odpowiadanie** na sygnały, które przekazuje nam dziecko,
 - **zaspokajanie** jego potrzeb,
 - okazywanie troski **akceptacja** etapu rozwoju na którym znajduje się dziecko,
 - **dostosowanie** wymagań i oczekiwań do możliwości dziecka
 - **stwarzanie** okazji do dokonywania wyborów,
 - **podejmowania** decyzji i branie pod uwagę jego zdania
-
-

VII. Potrzeba akceptacji

- **akceptacja** upodobań dziecka, jego emocji i indywidualności
- uważne **słuchanie**
- **docenianie** dziecka, zwłaszcza za włożony wysiłek i dobre intencje a nie tylko za rezultaty
- **stwarzanie** dziecku okazji do tego, żeby mogło odnosić sukcesy

Pamiętajmy też, że informację o tym, że dziecko jest dla nas ważne przekazujemy mu nie tylko przez słowa, ale też przez **dotyk, uśmiech**. Poprzez to ile czasu z nim spędzamy i jak to robimy.

VIII. Potrzeba posiadania

Potrzeba posiadania wynika z pragnienia dziecka dla samej przyjemności posiadania. Dzięki przedmiotom, jakie posiada, zaspokajają także potrzebę zwracania na siebie uwagi innych, **uznania** z ich strony.

W młodszym wieku szkolnym potrzeba ta współwystępuje z innymi do realizacji różnego rodzaju **aktywności**, zainteresowań. Posiadane przez dziecko przedmioty, kolekcje często przyczyniają się do uzyskania **pozytywnej** oceny rówieśników, zdobycia lepszej **pozycji** w grupie.

IX. Potrzeba sensu życia

Potrzeba sensu życia, choć dotyczy ludzi dorosłych, zaczyna kształtować się w wieku dziecięcym.

Niezaspokojenie tej lub innej potrzeby psychicznej nie pociąga za sobą trwałych następstw, jeżeli ma miejsce od czasu do czasu. Jednakże stałe niezaspokajanie potrzeb psychicznych, blokowanie ich, silne i powtarzające się stany frustracji, mogą wywrzeć znaczny i niekorzystny wpływ na rozwój osobowości dziecka.

IX. Potrzeba sensu życia

Uświadamianie tego sensu jest zadaniem rodziców.

Np. sensu podejmowanej czynności – „Jedz marchewkę, bo jest zdrowa i ma dużo witamin, więc będziesz silny i zdrowy”. Opiekunowie powinni zachęcać dziecko do usprawniania funkcji poznawczych, umiejętności, uzdolnień, np. „Ucz się angielskiego – to ci się przyda w przyszłości” lub „Jeśli teraz nie nauczysz się utrzymywać porządku, to, co będzie, gdy będziesz miała własny dom?” W tych wypowiedziach rodzice ukazują dziecku odległe cele, do których osiągnięcia przygotowuje się dziecko przez swoją naukę, pracę, wykonywanie codziennych obowiązków. Te cele są ukierunkowane na realizację różnych wartości w przyszłości.

Literatura:

- Jak mówić żeby dzieci nas słuchały, jak słuchać żeby dzieci do nas mówiły. Mazlish, Faber
 - Dodaj mi skrzydeł. Jak rozwijać u dzieci motywację wewnętrzną. Steinke - Kalembka
 - Rozwój psychiczny dziecka od 0 do 10 lat. Poradnik dla rodziców, psychologów i lekarzy. Frances L. Iig. Louise Bates Ames. Sidnej M.Baker
-
-

Dziękuję

Opracowała: Magdalena Stuba

